

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : D3/A.Ç.-01/01 (Muafiyet/Menfi Tespit)

Karar Sayısı : 01-25/242-64

Karar Tarihi : 29.5.2001

A- TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. M. Tamer MÜFTÜOĞLU

Üyeler : Dr. Kemal EROL, Mehmet Zeki UZUN, Sadık KUTLU, İsmet CANTÜRK, Nejdet KARACEHENNEM, Mustafa PARLAK, A. Ersan GÖKMEN, R. Müfit SONBAY, Kubilay ATASAYAR, Murat GENCER

B- RAPORTÖRLER: Aydın ÇELEN, Ümit GÖRGÜLÜ, Hilmi BOLATOĞLU

C- BAŞVURUDA BULUNAN:

SÜTAŞ Pastörize Süt ve Süt Mamülleri Gıda San. ve Tic. A.Ş.

D- TARAFLAR: - SÜTAŞ Pastörize Süt ve Süt Mamülleri Gıda San. ve Tic. A.Ş.

Uluabat Köyü Karacabey/BURSA

- SÜTAŞ Pastörize Süt ve Süt Mamülleri Gıda San. ve Tic. A.Ş.'nin bayileri ve seyyar satıcıları

E- DOSYA KONUSU: SÜTAŞ Bursa ve Havalisi Pastörize Süt ve Süt Mamülleri Gıda Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin bayileri ve seyyar satıcıları ile yapmış olduğu sözleşmelere menfi tesbit belgesi verilmesi veya muafiyet tanınması talebi.

F- DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 5.5.1998 tarih, 1163, 1165 sayı ve 20.5.1999 tarih,1535 sayı ile giren başvuru üzerine, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 5 ve 8. maddeleri uyarınca yapılan inceleme sonucunda düzenlenen 11.5.2001 tarih, D3/A.Ç.-01/01 sayılı Menfi Tespit/Muafiyet Ön İnceleme Raporu 25.5.2001 tarih, REK.0.07.00.00/34 sayılı Başkanlık önergesi ile 00-25 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

G- RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: Süttaş Bursa ve Havalisi Pastörize Süt ve Süt Mamülleri Gıda Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin Türkiye çapında bayileri ve plasiyerleri (seyyar satıcıları) ile akdetmiş olduğu standart dağıtım anlaşmaları için ayrı ayrı yapmış olduğu menfi tespit/muafiyet başvurusuna ilişkin olarak, yapılan değerlendirmeler ışığında;

1)Bayilere ve plasiyerlere belirli münhasır bölgeler verilmiş olması ve bayiler ile plasiyerlerin satış fiyatlarının Süttaş Bursa ve Havalisi Pastörize Süt ve Süt Mamülleri Gıda Sanayi ve Ticaret A.Ş. tarafından belirlenmesi nedeniyle bildirimde bulunan bayilik ve plasiyerlik sözleşmelerine menfi tespit verilemeyeceği;

2)1997/3 sayılı Tebliğ kapsamında değerlendirildiğinde, bayilerin ve plasiyerlerin bölge dışına yapacakları pasif satışları engelleyici ve bayiler ile plasiyerlerin yeniden satış fiyatlarını belirleyici nitelikteki hükümleri nedeniyle, bayilik ve plasiyerlik sözleşmelerinin 1997/3 sayılı Grup Muafiyeti Tebliği'nden yararlanamayacağı;

3)Bayilerin ve plasiyerlerin yapacakları pasif satışların engellenmesi ve aynı zamanda bu dağıtıcıların satış fiyatlarının belirlenmesi suretiyle, rekabetin dağıtım anlaşmalarından beklenen faydanın elde edilebilmesi için zorunlu olandan daha fazla kısıtlandığı, dolayısıyla bildirim konu olan sözleşmelere bireysel muafiyet verilebilmesi için gerekli olan şartların sağlanmaması nedeniyle bayilik ve plasiyerlik sözleşmelerine bireysel muafiyet verilemeyeceği;

4)Bayilik sözleşmelerinin yeniden satış fiyatının belirlenmesine yönelik 26 ve 30. maddelerinin sözleşmelerden çıkarılması ve 8. maddesinin pasif satışları engellemeyecek şekilde yeniden düzenlenmesi durumunda bayilik sözleşmelerinin 1997/3 sayılı Grup Muafiyetinden yararlanabileceği;

5)Benzer biçimde, plasiyerlik sözleşmelerinin yeniden satış fiyatının belirlenmesine yönelik 3. maddesinin sözleşmelerden çıkarılması ve 2. maddesinin pasif satışları engellemeyecek şekilde yeniden düzenlenmesi durumunda plasiyerlik sözleşmelerinin 1997/3 sayılı Grup Muafiyetinden yararlanabileceği

düşünülmektedir.

H- İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

H.1. İlgili Pazar

Ürün Pazarı: İlgili ürün pazarını belirlerken ürün özellikleri, kullanım biçimleri ve fiyat açısından ikame edilebilir ürünlerin bir arada değerlendirilmesi gerekmektedir.

Süt alkolsüz içecekler grubunda yer alıp, katkılı ya da katkısız biçimde tüketilmektedir. Ayrıca birtakım doğal teknikler ve katkılarla yoğurt, ayran, peynir, tereyağı, süttozu, kaymak gibi bir çok alt ürün ve bunların türevlerini elde etmek için de kullanılan bir gıda maddesidir.

Sözü edilen alt ürünler, süt işleyen tesislerin hemen hepsinde üretimi yapılabilen maliyeti düşük olan ürünlerdir. Sütün doğal ya da teknolojik yollarla dönüştürülmesiyle üretilen bu ürünler, süttten direkt olarak elde edilmeleri nedeniyle sütün katkı maddesi olarak kullanıldığı diğer sütlü ürünlerden tamamen ayrılırlar.

Kendine has besleyici özelliği, fiyatı ve bu tür alt ürünleriyle çok zenginleşen kullanım biçimi bakımından hemen hemen alternatifsiz bir gıda maddesi olması nedeniyle süt ve buna bağlı olarak süt ürünleri ayrı bir ürün pazarı olarak değerlendirilmelidir. Bu nedenle ilgili ürün pazarı süt ve süt ürünlerinin dağıtım pazarı olarak belirlenmiştir.

Coğrafi Pazar: Süt ve süt ürünleri pazarında, Türkiye genelinde üretim ve dağıtım yapma konusunda herhangi bir engelin bulunmadığı, nakliye sırasında bozulmalarını engelleyen soğuk hava ekipmanlı araçlar sayesinde ülkenin her yerine dağıtım yapılabilirliği ve pazara giriş açısından da bölgesel farklılık olmadığı ve ülke içinde rekabet koşullarının yeterince homojen olduğu gözönüne alınarak, ilgili coğrafi pazar, Türkiye Cumhuriyeti sınırları olarak tespit edilmiştir.

H.2.Taraflar

Sütaş Bursa ve Havalisi Pastörize Süt ve Süt Mamulleri Gıda Sanayi ve Ticaret A.Ş.(Sütaş)'nin ortaklık yapısı aşağıdaki gibidir:

Ortaklar	Hisse Tutarı	Hisse Dağılımı (%)
Yılmaz Holding A.Ş.	488.988.085.000	97,79
T.C.Başbakanlık Özelleştirme İdaresi Başkanlığı	7.862.400.000	1,57
Selahattin Meray	638.525.000	0,13
Muharrem Yılmaz	132.051.000	0,03
Sadık Yılmaz	14.820.000	0,00
Diğer	2.364.119.000	0,47
Toplam	500.000.000.000	100,00

Sütaş, hem bayiler ile yaptığı bayilik sözleşmeleri, hem de plasiyerlerle (seyyar satıcı) yaptığı plasiyerlik sözleşmeleri için menfi tespit/muafiyet talebinde bulunmaktadır. Plasiyerlik sözleşmeleri, “Kendi Aracı İle Çalışacak Satıcı” için yapılanlar ve “Sütaş Aracı İle Çalışacak Satıcı” için yapılanlar olmak üzere iki çeşittir. Sözleşmeler incelendiğinde her iki plasiyerlik sözleşmelerinin birbirine benzer şekilde düzenlendikleri görülmüştür. Bu nedenle her iki tip plasiyerlik sözleşmesi birlikte değerlendirilecektir.

H.3.Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

H.3.1. Menfi Tesbit Değerlendirmesi

Menfi tespit talebinde bulunulan dağıtım anlaşmaları incelendiğinde, menfi tespit belgesi verilmesini engelleyecek bazı ihlal niteliğindeki hükümlere yer verildiği görülmüştür. İhlal niteliğindeki bu hükümlerden bazıları şunlardır:

Sütaş'ın bayilerle akdetmiş olduğu bayilik sözleşmelerinin 8. maddesinde “Bayi kendisine tanınan bayilik bölgesi sınırları dışında sözleşme konusu işle ilgili olarak hiçbir şekilde faaliyet ve girişimde bulunamaz doğrudan doğruya veya dolaylı olarak veya muvazaalı biçimde gerçek ve tüzel üçüncü şahısları aracı olarak kullanmak suretiyle dağıtım ve satış yapamaz ve yaptıramaz.” ve plasiyerlerle akdedilen dağıtım anlaşmalarının 2. maddesinde “ Satıcı...kendi bölgesi dışındaki bölgelere hiçbir şekil ve surette doğrudan ve dolaylı mal satmayacaktır.” hükümlerine yer verilmiştir. Bu hükümler ile Sütaş ürünlerinin dağıtımını yapan bayilere ve plasiyerlere belirli münhasır satış bölgeleri verilmekte ve bu dağıtıcıların bölge dışına satış yapmaları yasaklanmaktadır.

Bayilik sözleşmelerinin “Fiat Uygulaması” başlıklı 26. maddesinde “Bayi sözleşmeye konu mamülleri Sütaş'ca tesbit edilmiş bulunan fabrika satış fiyatı üzerinden satın almayı ve Sütaş'ın kendisine tahsis ettiği bayilik bölgesi için öngördüğü bayi satış fiyatlarından satmayı ve Sütaş'ın bu konuda uyguladığı politikaya aynen ve harfiyen riayet etmeyi kabul ve taahhüt eder.” hükmüne yer verilmiş ve bayilerin satış fiyatlarına ilişkin olarak bayilik sözleşmelerinin “Bayi'nin Sütaş'ın Fiat-Kredi-Rekabet Politikalarına Uyması” başlıklı 30. maddesi de “Bayi Sütaş tarafından gerek kendisine gerekse aracı ve nihai tüketicilere uygulanmasını öngördüğü fiyat, kredi ve rekabet politikalarına uymakla mükelleftir” şeklinde düzenlenmiştir. Plasiyerlerle akdedilen dağıtım sözleşmelerinin 3. maddesinde de yeniden satış fiyatının belirlenmesine ilişkin olarak; “...Keza Satıcı'nın faaliyet göstereceği bölgelerde kendi müşterisine uygulayacağı satış fiyatları, ödeme

koşulları ve müşterisine uygulayacağı tüm satış koşulları da Süttaş tarafından tek taraflı tespit edilecek ve Satıcı'ya bildirilecektir. Satıcı Süttaş tarafından tespit edilecek alış ve satış koşullarına aynen riayet edeceği gibi, gerek alış ve gerekse satış koşullarında Süttaş tarafından tek taraflı olarak yapılacak değişikliklere aynen riayet edecektir." hükmüne yer verilmiştir.

Bu tür anlaşmaların münhasır bölge, yeniden satış fiyatının belirlenmesi gibi rekabet sınırlamaları içerdikleri dikkate alındığında, bildirim konusu sözleşmeye menfi tespit belgesi verilemeyeceği açıktır.

H.3.2. 1997/3 Sayılı Tebliğ Açısından Değerlendirme

1997/3 sayılı Tek Elden Dağıtım Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği'nin "Kapsam" başlıklı 2. maddesinde grup muafiyetinin uygulanabilmesi için anlaşmalarda bulunması gereken unsurlar belirtilmektedir. Anlaşmanın 1997/3 sayılı Tebliğ çerçevesinde değerlendirilmesi sonucunda aşağıdaki hususlar tesbit edilmiştir. Bunlardan birincisi, anlaşmaya yalnızca iki teşebbüsün taraf olması olup, Süttaş'ın dağıtım anlaşmalarını her bir bayi ve plasiyer ile ayrı ayrı akdetmesi nedeniyle, bu koşul sağlanmıştır. İkinci koşul olarak, dağıtıcıya münhasır bir bölge verilmiş olması gerekmekte olup, bayilik anlaşmalarının 8., plasiyerlik anlaşmalarının ise 2. maddesinde dağıtıcılara belirli münhasır bölgeler verildiği ifade edilerek, 1997/3 sayılı Grup Muafiyeti Tebliği'nin uygulanması için aranılan ikinci koşul da yerine getirilmiştir. Ayrıca, anlaşmaya konu olan ürünlerin dağıtıcılara "yeniden satış" amacıyla satılması gerekmektedir. Bayilerin ve plasiyerlerin anlaşmaya konu olan süt ve süt ürünlerini perakendecilere satmak üzere Süttaş'tan almaları nedeniyle, üçüncü koşul da yerine getirilmiş olmaktadır.

Tek elden dağıtıcının bölge dışında satış yapmaya yönelik aktif faaliyetleri sınırlanabilir ancak; bölge dışından gelen talepleri karşılaması engellenemez. Her tek dağıtıcı ile bölge dışına satış yapılmayacağı konusunda anlaşılması ya da pratikte bölge dışına satışın engellenmesi, tek dağıtıcılara kendilerine tahsis edilen bölgede mutlak koruma sağlayacağı ve bu durumda marka içi rekabetin tamamen ortadan kalkacağı, dolayısıyla anılan uygulama ya da bu uygulamaya ilişkin hükümler taşıyan anlaşmaların grup muafiyetinden yararlanamayacağı açıktır.

Süttaş'ın bayilik sözleşmelerinin 8. ve plasiyerlik sözleşmelerinin 2. maddesinde yer verilen düzenlemelerden, dağıtıcılara Süttaş tarafından getirilmiş olan bölge dışına satış yapmama yükümlülüğünün aktif veya pasif satış ayırımına dayanmadığı ve her türlü bölgeler arası ticaretin engellenmek istendiği anlaşılmaktadır. Öte yandan, bayilik sözleşmesinin 26. ve 30., plasiyerlik sözleşmelerinin ise 3. maddesinde yeniden satış fiyatının belirlenmesine ilişkin hükümlere yer verildiği tesbit edilmiştir. Dolayısıyla, sözkonusu dağıtım anlaşmalarının yukarıda yer verilen hükümleri nedeniyle 1997/3 sayılı Grup Muafiyeti Tebliği'nden yararlanamayacağı kanaatine varılmıştır.

H.3.3. Bireysel Muafiyet Değerlendirmesi

Grup muafiyetinden yararlanamayan sözkonusu anlaşmalar bireysel muafiyet açısından da değerlendirilmişlerdir. Bu değerlendirmeler sonucunda malların üretim ve dağıtımında iyileşme ya da ekonomik veya teknik gelişme sağlama zorunluluğunun Süttaş'ın bayilik ve plasiyerlik sözleşmeleri aracılığı ile yerine

getirildiği, her bir dağıtıcıya belirli münhasır bölgeler verilmesi, dağıtıcıların bu bölgelerde Süttaş ürünlerine yoğunlaşarak ürünlerin satışlarını soğutuculu araçlarla uygun koşullarda yapmaları, Süttaş ile dağıtıcılar arasındaki tedarik zincirini optimum noktaya ulaştırma çabaları, ilgili ürün olan süt ve süt ürünlerinin en iyi koşulda satışa sunulmasını ve dolayısıyla Süttaş ürünlerinin dağıtımında gelişmeyi sağladığı anlaşılmaktadır.

Malların üretim ve dağıtımında iyileşme ve gelişme sağlandığı gibi, bu iyileşmeden elde edilen faydanın tüketicilere yansıtılması da gerekmektedir. Bu zorunluluk, muafiyet verilebilmesi için yerine getirilmesi gereken koşuldur. Süttaş ürünlerinin soğutuculu araçlarla satış noktalarına dağıtılması, oluşan iadelerin dağıtıcılar tarafından toplanması gibi uygulamalar sonucu dağıtımda sağlanan iyileşmelerden tüketicinin doğrudan yararlanacağı açıktır.

Bir anlaşma, uyumlu eylem ya da teşebbüs birliği kararına muafiyet verilebilmesi için ilgili pazarda rekabetin tamamen ortadan kalkmaması gerekmektedir. Süt ve süt ürünleri pazarında Süttaş'tan daha büyük pazar payına sahip rakiplerin olduğu, ayrıca pazarda yüzlerce küçük ölçekte teşebbüsün faaliyet gösterdiği ve son yıllarda pazara yeni girişlerin olduğu gözönüne alındığında, Süttaş'ın bayilik ve plasiyerlik sözleşmelerinde yeralan rekabet kısıtlamaları nedeniyle, süt ve süt ürünlerinin dağıtımını pazarında rekabetin tamamen ortadan kalkmayacağı anlaşılmaktadır.

Muafiyet değerlendirmesi yapılan bir anlaşmada yeralan tüm rekabet kısıtlamalarının, üretimin ve dağıtımın gelişmesi ya da ekonomik veya teknik gelişmenin sağlanması ve bu iyileşmeden tüketicilerin yararlanabilmeleri için zorunlu olmalıdır. Süttaş dağıtım sözleşmelerinde yeralan rekabet kısıtlamalarından dağıtıcıların yeniden satış fiyatlarının belirlenmesini sağlayıcı nitelikteki sözleşme hükümleri, Süttaş ürünlerinin dağıtımında iyileşmenin sağlanması için zorunlu olmadığı gibi, dağıtıcılar arasındaki fiyat rekabetini engelleyerek tüketicinin bundan zarar görmesine neden olmaktadır. Benzer biçimde, bölge dışından gelen taleplerin dağıtıcılar tarafından karşılanmasını engelleyici nitelikteki sözleşme hükümleri de sözkonusu dağıtım anlaşmalarından beklenen faydanın elde edilebilmesi için zorunlu olmayan kısıtlamalardandır. Dolayısıyla, Süttaş bayilik ve plasiyerlik sözleşmelerinin yeniden satış fiyatını belirleyici ve pasif satışları engelleyici nitelikteki maddeleri nedeniyle dağıtıcılar arasındaki rekabetin gereğinden fazla kısıtlandığı anlaşıldığından bildirim konusu sözleşmelerin bireysel muafiyet alabilmesinin mümkün olmayacağı kanaatine ulaşılmıştır.

İ- SONUÇ

Yukarıda yer verilen değerlendirmeler ışığında;

Süttaş Bursa ve Havalisi Pastörize Süt ve Süt Mamulleri Gıda Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin Türkiye çapında bayileri ve plasiyerleri (seyyar satıcıları) ile akdetmiş olduğu standart dağıtım anlaşmaları için ayrı ayrı yapmış olduğu menfi tespit/muafiyet başvurusuna ilişkin olarak ;

1- Bayilere ve plasiyerlere belirli münhasır bölgeler verilmiş olması ve bayiler ile plasiyerlerin satış fiyatlarının Süttaş Bursa ve Havalisi Pastörize Süt ve Süt Mamulleri

Gıda Sanayi ve Ticaret A.Ş. tarafından belirlenmesi nedeniyle bildirimde bulunulan bayilik ve plasiyerlik sözleşmelerine menfi tespit belgesi verilemeyeceğine;

2- Bayilerin ve plasiyerlerin bölge dışına yapacakları pasif satışları engelleyici ve bayiler ile plasiyerlerin yeniden satış fiyatlarını belirleyici nitelikteki hükümleri nedeniyle, bayilik ve plasiyerlik sözleşmelerinin 1997/3 sayılı Tek Elden Dağıtım Anlaşmalarına ilişkin Grup Muafiyeti Tebliği kapsamında grup muafiyetinden yararlanamayacağına;

3- Bayilerin ve plasiyerlerin yapacakları pasif satışların engellenmesi ve aynı zamanda bu dağıtıcıların satış fiyatlarının belirlenmesi suretiyle, rekabetin dağıtım anlaşmalarından beklenen faydanın elde edilebilmesi için zorunlu olandan daha fazla kısıtlandığı, dolayısıyla bildirimde konu olan sözleşmelere bireysel muafiyet verilebilmesi için gerekli olan şartların sağlanmaması nedeniyle bayilik ve plasiyerlik sözleşmelerine bireysel muafiyet de tanınamayacağına;

4- a) Bayilik sözleşmelerindeki yeniden satış fiyatının belirlenmesine yönelik 26. ve 30. maddelerin sözleşmelerden çıkarılması ve 8. maddenin ise pasif satışları engellemeyecek şekilde yeniden düzenlenmesi koşulu ile bayilik sözleşmelerinin,

b) Plasiyerlik sözleşmelerindeki yeniden satış fiyatının belirlenmesine yönelik 3. maddenin sözleşmelerden çıkarılması ve 2. maddenin ise pasif satışları engellemeyecek şekilde yeniden düzenlenmesi koşulu ile plasiyerlik sözleşmelerinin,

1997/3 sayılı Tebliğ kapsamında grup muafiyetinden yararlanabileceğine;

c) Bu koşulların yerine getirilmesi için kararın tebliğinden itibaren ilgili taraflara 45 gün süre verilmesine ve bu süre içerisinde, öngörülen düzeltmelerin yapıldığına dair belgelerin Kurum'a sunulmasına;

d) Aksi takdirde 4054 sayılı Kanun'un 56. maddesi uyarınca sözleşmelerin geçersiz olacağına, Kurulumuzca öngörülen düzeltmeler yapılmadan uygulamaya devam edilmesi halinde haklarında soruşturma açılacağına ve aynı Kanun'un 16. ve 17. maddeleri uyarınca işlem yapılacağına ilgili taraflara bildirilmesine;

OY BİRLİĞİ ile karar verilmiştir.